

Forteiland Pampus
Beleidsplan 2023 – 2026

Een eiland met impact

Inhoudsopgave

DEEL 1: Beleid en ambities.....	3
1. Inleiding	3
2. Terugblik	4
3. Missie, visie & kernwaarden	6
4. Doelstellingen 2023-2026.....	8
1. Realiseren van Pampus als duurzaam zelfvoorzienend eiland	8
2. Verbeteren van behoud en beheer	9
3. Professionaliseren van de organisatie	10
4. Kwaliteit centraal stellen	10
5. Groeien naar 100.000 bezoekers	11

DEEL 1: Beleid en ambities

1. Inleiding

Pampus staat begin 2023 aan de vooravond van de grootste transitie in zijn bijna 130-jarig bestaan. In de komende beleidsperiode wordt Pampus grootscheeps ontwikkeld tot een erfgoed dat door vernieuwing zijn historische verhaal vertelt. Pampus gaat namelijk duurzaam op de schop. Het eiland wordt ingericht met nieuwe voorzieningen waarmee het weer zelfvoorzienend kan functioneren, meer nog dan vroeger en op duurzame leest geschroeid. Daarmee gaat Pampus opzoek naar antwoorden op de maatschappelijke uitdagingen van vandaag en morgen.

Het beleid voor de komende vier jaren is niet meer alleen het beleid voor Stichting Forteiland Pampus, maar voor heel Pampus, inclusief de Pampusondernemingen: Pampus Horeca en Pampus Events. Deze ondernemingen zijn in de afgelopen jaren versmolten met de bestaande Pampusorganisatie. In die versmelting schuilt de kracht van Pampus' ambities. Door de samenhang tussen de museale en de meer commerciële afdelingen, waarbij de commercie ten dienste staat van het erfgoed, kan Pampus zich integraal en op ondernemende wijze ontwikkelen tot een sterk merk met een sterk verhaal.

In dit beleidsplan wordt teruggeblikt op de vorige beleidsperiode en worden vanuit missie, visie en kernwaarden de beleidsdoelen van de komende vier jaren geschetst. Parallel aan het schrijven van dit beleidsplan zijn binnen de organisatie alle ambities per afdeling op hoofdlijn uitgewerkt voor de komende jaren. Met de interne uitwerking die daar het resultaat van was, is beleid meteen concreet en tastbaar geworden.

Dit beleidsplan is – anders dan in vorige periodes – voortgekomen uit een organisatiebreed traject. Alle afdelingen hebben een bijdrage geleverd en deze bijdragen zijn met elkaar besproken en getoetst. Op deze manier presenteert Pampus een breed gedragen en uitvoerbaar plan dat de organisatie versterkt en een toetssteen vormt voor strategie en handelen.

In een van de beleids sessies met de organisatie tekende Paul van Ruiten, van Bureau Om, een middag met Pampus mee. De tekeningen die daaruit voortvloeiden vormen een dankbare visualisatie van de doelen waar Pampus de komende jaren voor staat.

2. Terugblik

Forteiland Pampus heeft in de afgelopen beleidsperiode een grote ontwikkeling doorgemaakt. In de periode 2018-2022 zette Stichting Forteiland Pampus in op het verbeteren van de financiële positie, het neerzetten van een stabiele organisatie, het beter profileren van de inhoudelijke verhalen en het versterken van de maatschappelijke waarde als instelling. In al deze doelen zijn we geslaagd.

Financieel gezond

Door opeenvolgende exploitatiejaren zonder verlies wist Pampus zowel het eigen vermogen als de liquiditeitspositie flink te verbeteren. Pampus heeft de groei naar structureel 60.000 bezoekers per jaar bereikt. De entreegelden hieruit genereren de meeste inkomsten. Een bescheiden doch structurele subsidie vanuit de gemeente Gooise Meren vormt de sluitsteen van de financiering. Voor projecten wist Pampus telkens eenmalige gelden te verwerven.

Dankzij het versmelten met Pampus Events bv en Pampus Horeca bv kon ondernemender worden geopereerd met veel meer (financiële) slagkracht tot gevolg. Voorwaarde hierin was steeds aandacht voor behoud van evenwicht tussen cultuur en commercie. De komende jaren moet de financiële positie van met name Stichting Forteiland Pampus nog veel verder verbeteren, maar de consistente lijn omhoog is er.

Een stabiele organisatie

De organisatie smolt samen met die van Pampus Events en Pampus Horeca en daarbinnen ontstond een stabiele formatie. Alle vaste posities zijn structureel ingevuld met veelal collega's die voor langere tijd hun plek binnen Pampus hebben gevonden. De formatie groeide fors, zie de tabel hieronder. Met deze organisatie werd gewerkt aan het steeds beter en slimmer organiseren van processen en systemen. Er werd geïnvesteerd in de groei van vrijwilligers en een separate vrijwilligerscoördinator is onderdeel van de vaste formatie. Anno 2023 is er geen sprake meer van drie organisaties, maar functioneert Pampus als een organisatie.

	Vaste krachten		Vaste freelancers		Oproepkrachten		Vrijwilligers	
	2018 (fte)	2023 (fte)	2018 (aantal)	2023 (aantal)	2018	2023	2018	2023
<i>Museaal</i>	5,6	6,05	5	5	0	0	71	90
<i>Events</i>	5,8	6,3	3	8	14	5		
<i>Horeca</i>	4,0	6,6	4	0	49	131		
<i>Pampusbreed</i>	-	1,5	-					
<i>Totaal:</i>	15,4	20,45	12	13	63	136	71	90

Het inhoudelijk profiel

De inhoudelijke verhalen van Pampus werden deels vernieuwd en separaat stevig neergezet. Het verhaal over de Stelling van Amsterdam werd helemaal vernieuwd en kreeg een eigen kop en staart in 'Het Geheime Wapen van Amsterdam'. Een attractieve en dynamische beleving van dit UNESCO-werelderfgoed met als narratief een ballonvlucht over de Stelling en door de tijd. Deze expositie is gerealiseerd met steun van de Provincie Noord-Holland, VSBfonds, Mondriaanfonds, Stichting Zabawas en Prins Bernhard Cultuurfonds. Ook in de zakelijke programmering en horeca kwamen het historische verhaal van Pampus en de Stelling van Amsterdam centraal te staan.

Maatschappelijke waarden

Op het gebied van maatschappelijke relevantie vond Pampus vooral de sprong vooruit door in te zetten op de thema's duurzaamheid en circulariteit. Grootscheepse vernieuwingen die voorzien waren voor de toekomst zijn in de afgelopen jaren helemaal op dit thema ontwikkeld.

Toekomstbeeld hierin is dat Pampus straks de plek is waar je leert over de geschiedenis van Pampus én over de duurzame wereld van de toekomst, met Pampus als aansprekende proeftuin. Deze slag kon Pampus in de afgelopen jaren maken dankzij tal van partijen die als partner deze ambitie hebben omarmd en met hun kennis en kunde hielpen om deze vernieuwingen in te zetten.

3. Missie, visie & kernwaarden

In de afgelopen periode heeft Pampus zijn missie en visie herijkt.

Duurzaam vooruit met historie

Onder het motto 'duurzaam vooruit met historie' werkt Pampus aan het structureel en gestructureerd behouden, beheren en ontwikkelen van diens erfgoed. Tegelijk zoekt Pampus daarmee naar het antwoord op de vraag hoe de duurzame wereld van de toekomst eruit kan zien, daarin geïnspireerd en geholpen door zijn eigen verleden.

Altijd een verhaal

Pampus missie is om altijd het verhaal van Pampus en van de Stelling van Amsterdam waar het onderdeel van is, te vertellen. Of direct, omdat de overdracht van die verhalen centraal staat, of indirect, omdat die verhalen bijdragen aan andere vragen die we op Pampus stellen.

Visie voor 2026

In zijn visie heeft Pampus de stip aan de horizon voor 2026 neergezet. Aan de hand van die stip is het beleid voor de komende vier jaren ingevuld. In 2026...

... is Forteiland Pampus een landelijk bekende erfgoedlocatie voor particulier bezoek, (zakelijke) evenementen en horeca;

... zijn (de exploitatie van) eiland en vloot duurzaam in balans (door 100% fossielvrije energie);

... werkt de horeca volgens de nieuwste duurzame inzichten en is het horecabedrijf een inspiratiebron *an sich*;

... is Pampus een bekende broedplaats voor ontmoeting rondom de thema's van de groene economie, met als centraal thema de vraag hoe de duurzame wereld van de toekomst eruit kan zien;

... ontvangt Pampus (bijna) jaarrond 100.000 bezoekers per jaar met veerdiensten uit Muiden, Amsterdam(-centrum) en Almere;

... is Pampus als geheel door cultureel ondernemerschap financieel sterk;

... beschikt de Pampusorganisatie over een stabiel en maatschappelijk-representatief personeelsbestand van gedreven professioneel-opererende en vooral gelukkige medewerkers en vrijwilligers.

Kernwaarden

Pampus weet zijn motto vast te houden en zijn missie en visie te volbrengen met drie kernwaarden in het vizier:

Vrij

Forteiland Pampus werd gebouwd als militair bolwerk ter bescherming van de hoofdstad en om de vrijheid van vorst(in) en regering te garanderen. Vandaag de dag is Pampus een avontuurlijke erfgoedlocatie met vrijheid als ultieme belevingswaarde. Met een bezoek aan Pampus laat je gegarandeerd al je zorgen achter aan de vaste wal. Je komt even helemaal los terwijl je in volledige vrijheid de plek en de verhalen van Pampus beleeft.

Onafhankelijk

In het oorspronkelijk ontwerp van Pampus staan functionaliteit en autarkie voorop. Een zelfvoorzienend eiland dat op eigen kracht moest zien te overleven, zonder invloeden van buitenaf: off-grid avant la lettre! Als bezoeker zie, voel en beleef je dit. Het historische gegeven van onafhankelijkheid, trekken we door naar de toekomst: van historisch-off-grid naar duurzaam-off-grid. Op Pampus werken we met respect voor de aarde vanuit de gedachte dat we aarde en erfgoed voor toekomstige generaties behouden. Dit doen we op een uitgesproken

pragmatische manier, zo leeft het functionele karakter van het eiland voort in de wijze waarop we het nu gebruiken en exploiteren.

Persoonlijk

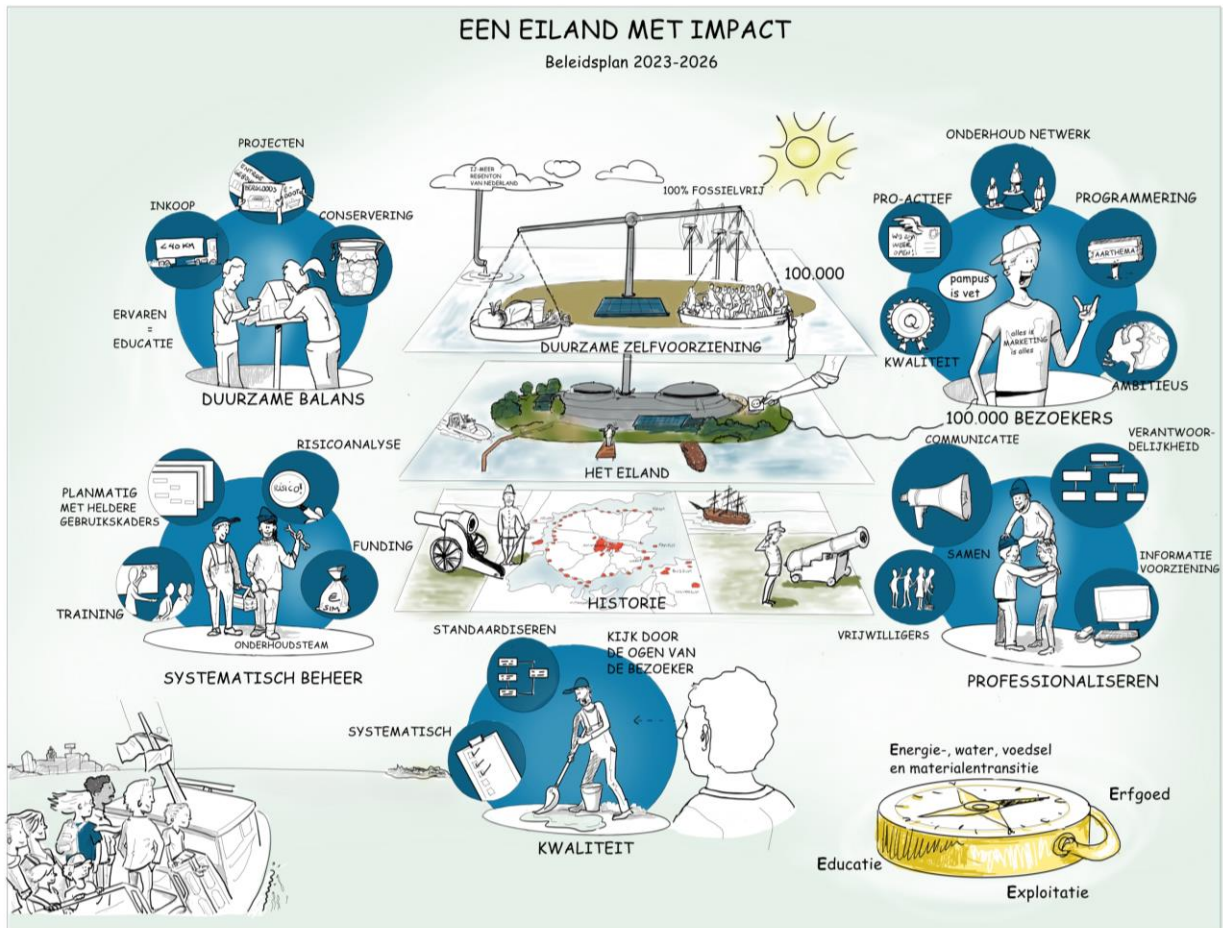
Pampus kiest voor de persoonlijke benadering. Als team onderling en in de benadering van onze bezoekers. Dat zegt iets over de schaal die Pampus kiest en de manier waarop we communiceren. De schaal van Pampus als klein eiland voel je terug in de schaal waarop we opereren: persoonlijk en mensgericht. Juist door die benadering zijn we overtuigd dat we de verbinding met onze partners en bezoekers succesvol kunnen maken.

Motto, missie en kernwaarden zijn terug te vinden in de interne praatplaat die in de afgelopen beleidsperiode werd gemaakt samen met de organisatie. Die interne 'visie' vormde en vormt nog altijd de basis waarop de versmelting tussen de drie entiteiten plaats had.

4. Doelstellingen 2023-2026

Voor de komende beleidsperiode staan Pampusbreed vijf doelstellingen centraal. Doelstellingen die haalbaar zijn doordat Pampus als één organisatie opereert en ook als één organisatie zijn beleid maakt. Centraal in de komende vier jaren is werken aan en vanuit kwaliteit. Dat lijkt een open deur, maar is het niet. Binnen de doelstellingen wordt deze inzet toegelicht.

1. Realiseren van Pampus als duurzaam zelfvoorzienend eiland

Komende jaren investeert Pampus in het van oorsprong zelfvoorzienend erfgoed dat dit eiland al sinds 1895 is. Pampus zoekt een nieuwe duurzame balans en een antwoord op de vraag hoe de duurzame wereld van de toekomst eruit kan zien.

Pampus doet dit op drie manieren:

Realisatie (bouw)projecten

In 2023 wordt een eigen (drink)watersysteem gerealiseerd, net als een duurzaam fossielvrij energiesysteem in/onder het Kolenveld en een nieuwe energiepositieve Bergloods op de plek van de oorspronkelijke loods. In 2024/2025 wordt het Paviljoen vervangen voor een nieuw entreegebouw en wordt de haven vernieuwd. In 2026 is ook de vloot van Pampus (goeddeels) verduurzaamd.

Gaan werken langs de meetlat van duurzame balans

Door te gaan werken langs een duurzame meetlat streven we naar een balans waarbij Pampus niet meer van zichzelf en omgeving neemt of vraagt dan die omgeving kan bieden. Met die ambitie wil Pampus vanuit de praktijk helpen antwoord te vinden op de vraag hoe een duurzame toekomst eruit kan zien. Vergelijkbaar met balans in de financiële huishouding, gaat Pampus op zoek naar balans op het gebied van gebruik van water, energie en voedsel én de inzet van mensen. In 2026 wil Pampus dat antwoord hebben gevonden. En met dat antwoord is Pampus, als wereldje in het klein, een inspiratie voor de rest van de wereld om ons heen.

De uitdaging hierbij is om de juist methodieken te vinden om balans mee te meten en aan te tonen. Een label zoals Green Key is daarbij een begin. Pampus gaat op zoek naar aansluitende methodiek die echte balans kan meten in wat Pampus vraagt van zichzelf en van de wereld eromheen. Om daarmee de exploitatie te 'meten' en echte balans in de voetafdruk van de exploitatie te realiseren.

Presenteren thema duurzaam zelfvoorzienend Pampus

Om de bezoeker mee te nemen in de toekomstige thematiek van Pampus en de wereld, wordt in de komende vier jaar een nieuwe presentatie toegevoegd aan het eiland. Die nieuwe presentatie is geen afgemeten tentoonstelling met een kop en een staart ergens op Pampus. In plaats daarvan gaan we het thema presenteren als onderdeel van het totale bezoek. De gehele beleving van het bezoek aan Pampus gaat, dankzij verschillende presentatietechnieken, dat verhaal vertellen. Als een *gesamtkunstwerk* komen het fysieke eiland en de werking van dat eiland in verleden en heden, in de beleving van de bezoeker bij elkaar. De bezoeker gaat zich, tijdens zijn bezoek aan Pampus, onderdeel voelen van het duurzaam zelfvoorzienend wereldje dat het eiland is en de mate van balans, die met die bezoeker wordt bereikt op Pampus, ervaren. Vaste presentatieonderdelen in het nieuwe entreegebouw en/of op het eiland gaan deze wijze van het beleven van Pampus helpen voeden.

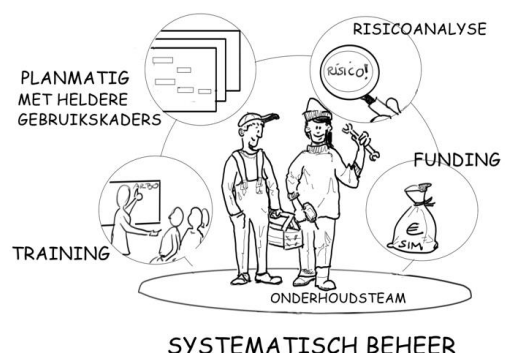
Daarnaast gaat Pampus, kleinschalig en passend op wat de organisatiekracht aan kan, experimenteren met passende nieuwe programmering. Vanuit het besef dat dit thema vraagt om maatwerkprogrammering, waarmee je kunt aansluiten op de dynamiek in de wereld om Pampus heen (bijvoorbeeld Warming Up Festival, Erfgoedfestival Gooi en Vecht, We Make The City, Week van de Circulaire Economie ed.). En in het besef dat voor maatwerkprogrammering vooralsnog weinig ruimte is binnen de organisatie, terwijl de behoefte eraan groeit.

2. Verbeteren van behoud en beheer

Onder het motto 'geen vernieuwing binnen het erfgoed zonder oog voor behoud en beheer van de historie', is het verbeteren van behoud en beheer een speerpunt in de komende beleidsperiode, en wel op de volgende manier:

De komende vier jaar gaat Pampus zorgen dat beheer meer gedegen wordt georganiseerd door beheer van alle assets op het eiland te centraliseren en planmatig in te richten en uit te voeren. Daarbij wordt alle onderhoud en beheer geregistreerd.

Qua behoud wordt gezocht naar meer middelen om vooral de kwetsbare elementen van het monument te conserveren. Denk aan de toonaangevende graffiti of de resterende houten elementen van het in het fort.

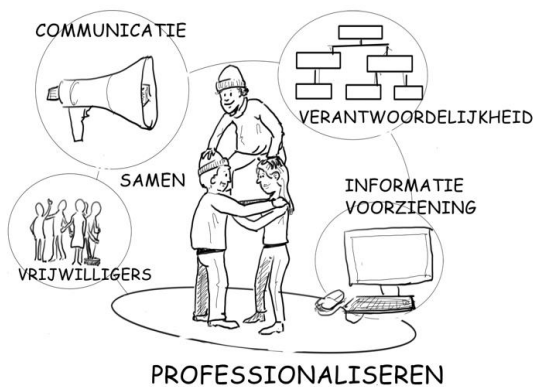

Om alle (monumentale) ruimte op het eiland zo verantwoordelijk en tegelijk efficiënt mogelijk te gebruiken gaan we zorgen voor heldere gebruikskaders met wat waar wel en niet kan. En waar iedereen naar handelt. Dit sluit goed aan op de doelstellingen bij het professionaliseren van de organisatie.

Tenslotte wil Pampus het beheer van de historische collectie goed borgen. Nu verkeert Pampus in de luxe dat enkele vrijwilligers met veel eigen initiatief die taak op zich hebben genomen. Op termijn moet dat beheer niet meer afhankelijk zijn van dat initiatief van buiten, maar goed georganiseerd zijn van binnenuit. In deze beleidsperiode moet die afhankelijkheid zijn verlegd.

3. Professionaliseren van de organisatie

In de afgelopen periode werd al een flinke slag geslagen met het versmelten en bestendigen van een grote Pampus-organisatie. Die organisatie vraagt in de komende vier jaren om een nog veel verdere professionalisering.

Pampus gaat over de grenzen van de drie clusters heen taken bundelen. Dubbeling van taken in verschillende clusters wil Pampus voorkomen. Taken en verantwoordelijkheden worden op de juiste plek in de organisatie ondergebracht. Zo worden kennis en kunde optimaal benut. Daarmee worden afdelingen binnen Pampus veel meer elkaars 'klant'. Dat vraagt om professionele samenwerking. Voorwaardelijk daarbij is een betere vastlegging van rollen en taken en een veel betere interne communicatie.

Om te kunnen groeien in kwaliteit en in het aantal bezoekers, gaat Pampus planmatiger en meer gestandaardiseerd werken. Zonder in te boeten op de kracht van Pampus om flexibel te zijn en te improviseren.

Om dit alles te bewerkstelligen is van belang dat er een goede balans is bij alle werknemers, tussen werk en privé en qua werkdruk. Ook hier blijft Pampus aandacht voor hebben en stappen zetten.

4. Kwaliteit centraal stellen

Pampus wil groeien. In het aantal bezoekers en in relevantie. Om zoveel mogelijk impact te hebben op zoveel mogelijk bezoekers wil Pampus zijn kwaliteitsstandaard verhogen. Bezoekers en partners van Pampus mogen in de toekomst een hoge verwachting van Pampus hebben. En Pampus maakt die verwachting waar in de praktijk. Daardoor wordt het verhaal dat Pampus vertelt serieus genomen en heeft het impact.

Door in te zetten op een hoge kwaliteitsstandaard, kan Pampus die inzetten als marketinginstrument. Want als de kwaliteit van aanbod en producten hoog genoeg zijn, kan Pampus van elke bezoeker een enthousiast ambassadeur maken die goed is voor de volgende >1 bezoeker. Bovendien zorgt deze

hoge kwaliteit ervoor dat elke bezoeker liefst nog een keer terugkomt voor een ander deel van het steeds breder wordende Pampusaanbod.

Uiteraard geldt ook hier dat Pampus inzet op een veel hogere kwaliteitsstandaard, zonder in te boeten op de dynamische en spontane organisatiecultuur.

Pampus gaat in dit kader zorgen dat kwaliteit goed en structureel gemeten wordt. Net als de waardering van de bezoeker. En dat bij keuzes in de toekomst kwaliteit altijd de hoogste prioriteit krijgt.

5. Groeien naar 100.000 bezoekers

Pampus ontwikkelt komende jaren een maatschappelijk relevante boodschap, dus wil Pampus ook meer mensen bereiken om die boodschap mee te delen. Daarnaast brengen meer bezoekers ook meer (financiële) middelen. En die middelen gaan Pampus helpen om al zijn ambities voor de komende jaren te financieren. Deze groei in bezoekers gaat Pampus vooral realiseren door:

- Het verbreden van het seizoen (met name november en december en vanaf half februari)
- Groei van bezoekers op doordeweekse dagen en in het laagseizoen
- Groei op educatie (niet zozeer vanuit financieel gewin, maar wel vanuit maatschappelijk perspectief en impact)
- Groei op de zakelijke markt (veel potentieel doordeweeks en in laagseizoen)
- Groei op internationale bezoeker (gezien ligging onder de rook van Amsterdam)

